

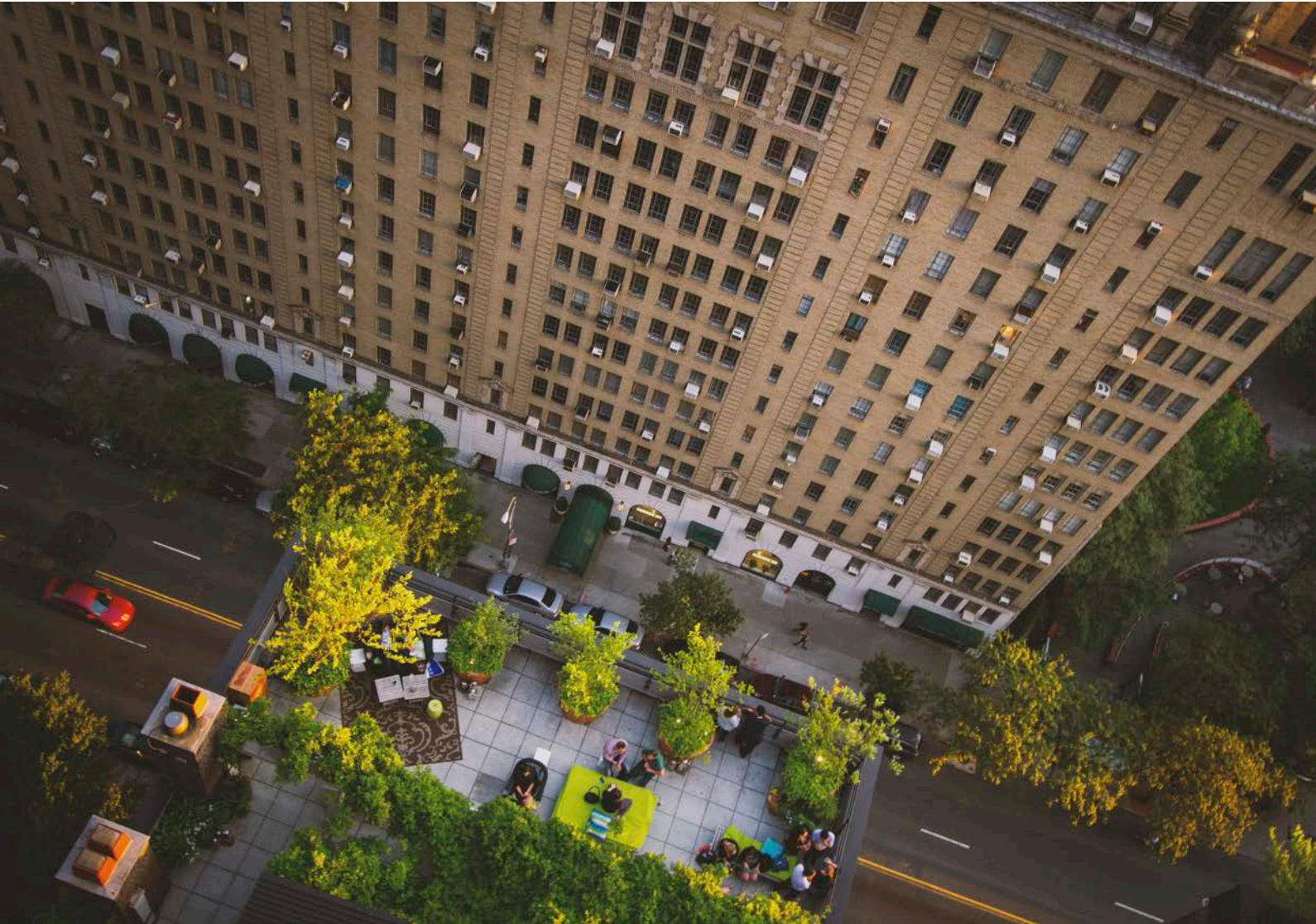

Fundusze Europejskie
Infrastruktura i Środowisko

**ŁĄCZY NAS
ZIELEŃ**

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Analiza doświadczeń miast partnerskich we wdrażaniu kryteriów środowiskowych do zamówień publicznych.

KONTAKT office@sendzimir.org.pl | tel. 22 350 67 68 |
www.sendzimir.org.pl | www.uslugiekosystemow.pl
BIURO FUNDACJI ul. Chocimska 12/4 | 00-791 Warszawa
SIEDZIBA FUNDACJI ul. Wiarusa 11/3 | 32-087 Zielonki

 **FUNDACJA
SENDZIMIRA**

Dofinansowano ze środków
Narodowego Funduszu
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Analiza doświadczeń miast partnerskich we wdrażaniu kryteriów środowiskowych do zamówień publicznych.

Miasta stoją przed coraz większymi wyzwaniami związanymi z ochroną zieleni miejskiej. Zarządy zieleni oraz jednostki pokrewne mogą dbać o jej jakość na wiele sposobów, m.in. poprzez wprowadzanie obowiązujących standardów, rozporządzeń prezydentów czy uchwał. Jednym z bardzo ważnym elementów są zamówienia publiczne prowadzone w każdej jednostce miejskiej.

Czy miasta wykorzystują tę możliwość? Czy wprowadzają do zamówień publicznych zapisy działające na korzyść zieleni miejskiej, podnosząc jej jakość oraz takie, które ją chronią? Niniejszy raport stanowi podsumowanie analizy doświadczeń miast partnerskich projektu „Międzysektorowa współpraca na rzecz zieleni miejskiej” we wdrażaniu rozwiązań korzystnych dla zieleni poprzez zamówienia publiczne. Raport jest podsumowaniem rozmów z urzędnikami zajmującymi się zamówieniami publicznymi w zarządach zieleni miejskiej, zarządzie inwestycji miejskich oraz dziale zieleni w Jaworznie, Łodzi, Krakowie, Warszawie oraz Wrocławiu.

Przedmioty zamówienia

Ze względu na swoje kompetencje, najczęstsze i największe zamówienia publiczne, jakie są procedowane przez zarządy zieleni miejskiej oraz pokrewne jednostki zajmujące się terenami zieleni w mieście, dotyczą bieżącej pielęgnacji i utrzymania zieleni, nowych nasadzeń (lub nasadzeń zastępczych) oraz inwestycji realizowanych na terenach zieleni. W przypadku utrzymania i pielęgnacji parków, skwerów i zieleńców, zamówienia dotyczą czysto ogrodniczych usług, jak koszenie, grabienie, pielęgnacja krzewów i drzew oraz stanowią najczęściej długoletnie kontrakty. Działy Zarządzania Zielenią lub analogiczne jednostki najczęściej zamówień prowadzą w zakresie bieżącej konserwacji zieleni przyulicznej, parków i zieleńców oraz lasów; jak również w zakresie dostawy materiału roślinnego (drzewa, krzewy oraz rośliny rabatowe). W przypadku działów związanych z projektami inwestycyjno-remontowymi, najczęściej przetargów rozpisywanych jest w zakresie opracowania dokumentacji projektowej na rewaloryzację terenów parków lub zieleńców oraz na założenie nowych terenów zieleni.

Jak oceniana jest zmiana ustawy PZP? Czy miasta wykorzystują możliwość stosowania kryteriów środowiskowych i społecznych?

W większości miast partnerskich zmiany wprowadzone nowelizacją ustawy PZP oceniane są pozytywnie. Możliwość wprowadzenia innych, oprócz ceny, kryteriów oceny ofert daje możliwość wyboru lepszej pod względem jakości oferty na towary czy usługi. Kryteria środowiskowe są sposobem na ulepszenie opisów przedmiotu zamówienia, a co za tym idzie otrzymanie lepszej usługi, jednak dotychczas nie do końca są wykorzystywane przez miasta.

Ustawa PZP nałożyła na zamawiających obowiązek stosowania minimum jednego poza cenowego kryterium oceny ofert odnoszącego się do przedmiotu zamówienia. Nie musi ono jednak być kryterium dotyczącym zrównoważonego rozwoju, tj. kryterium dotyczącym aspektów środowiskowych, ekologicznych czy społecznych – które można zawrzeć w specyfikacji OPZ. Daje to możliwość wprowadzania dodatkowych kryteriów związanych m.in. z doświadczeniem wykonawcy, terminami wykonania usługi itd. Obligatoryjne wprowadzenie zasady drugiego kryterium stanowi dla miast ułatwienie w wyborze oferty. Umożliwia ono szerokie zastosowanie kryteriów związanych z przedmiotem zamówienia, indywidualnych dla każdego zamówienia, miejsca oraz doprecyzowania zamówienia pod standardy jakościowe obowiązujące w danej jednostce czy mieście. Z drugiej strony kryteria te mogą stanowić dla niektórych trudność w zakresie właściwego opisu drugiego i ewentualnie kolejnych kryteriów oceny związanych z przedmiotem zamówienia. Ze względu na stosunkowo niedawno wprowadzoną nowelizację oraz obligatoryjne stosowanie dodatkowych kryteriów oceny, nie wszystkie miasta wypracowały odpowiednie opisy, które rzeczywiście ułatwiają wybór oferty, a nie powodują dodatkowych utrudnień.

Przykładowe kryteria stosowane w Zarządzie Zieleni Miejskiej we Wrocławiu:

Do wyłonienia wykonawcy na dokumentację projektową Dział Projektowania Inwestycji i Remontów (DPIR) wprowadza:

Kryterium 1	Cena – 60%	
Kryterium 2	Gwarancja – 20%	Zaoferowany okres gwarancji nie może być krótszy niż 36 miesięcy. Maksymalny okres gwarancji wynosi 60 miesięcy.
Kryterium 3	Doświadczenie osoby skierowanej do realizacji zamówienia – 20%	Doświadczenie osoby skierowanej do realizacji zamówienia będzie rozpatrywane na podstawie wskazanej przez Wykonawcę w formularzu oferty długości stażu pracy na stanowisku projektanta o specjalności architektonicznej. (0 pkt – poniżej 2 lat, do 20 pkt – 5 lat i więcej)

Dla inwestycji DPIR stosuje:

Kryterium 1	Cena – 60%	
Kryterium 2	Gwarancja – 40%	Zaoferowany okres gwarancji nie może być krótszy niż 36 miesięcy. Maksymalny okres gwarancji wynosi 60 miesięcy.

Kryteria stosowane przez Dział Zarządzania Zielenią (przy zamówieniach dotyczących konserwacji zieleni) 1:

Kryterium 1	Cena – 60%	
Kryterium 2	Dodatkowe doświadczenie kierownika prac – 15%	Wykonawca przedstawi w formie oświadczenia dod. lata pracy na stanowisku kierownika prac, poza zakresem zawartym w min. wymaganiach w zakresie dysponowania odpowiednim potencjałem technicznym oraz osobami zdolnymi do wykonania zamówienia. Maks. czas doświadczenia - 5 lat. W przypadku zaoferowania doświadczenia kierownika prac dłuższego niż 5 lat Wykonawca otrzyma maksymalną liczbę pkt. tj. 15
Kryterium 3	Dodatkowe ukończone kursy i szkolenia kierownika prac – 10%	Wykonawca przedstawi w formie oświadczenia listę kursów i szkoleń, poza zakresem zawartym w min. wymaganiach w zakresie dysponowania odpowiednim potencjałem technicznym oraz osobami zdolnymi do wykonania zamówienia. Zakres kursów i szkoleń musi być zgodny z przedmiotem zamówienia. Maks. liczba kursów i szkoleń to 5. W przypadku zaoferowania większej liczby Wykonawca otrzyma maks. liczbę pkt. tj.10
Kryterium 4	Ukończone kursy i szkolenia ogrodnika – 10%	Wykonawca przedstawi w formie oświadczenia listę kursów i szkoleń. Zakres punktowanych kursów i szkoleń musi być zgodny z przedmiotem zamówienia. Maks. liczba kursów i szkoleń to 5. W przypadku zaoferowania większej liczby Wykonawca otrzyma maksymalną liczbę pkt. tj. 10
Kryterium 5	Kurs pilarza drzew ozdobnych III stopnia lub inny odpowiadający – 5%	Wykonawca przedstawi w formie oświadczenia ukończenie kursu pilarza III stopnia lub inny odpowiadający. Maks. liczba pilarzy z ukończonym kursem pilarza III stopnia lub innym odpowiadającym wynosi 2. Maksymalna liczba pkt. to 5. W przypadku zaoferowania większej liczby osób z ukończonym ww. kursem Wykonawca otrzyma maksymalną liczbę pkt. tj. 5

¹ W przetargach na dostawę materiału roślinnego nie zastosowano powyższych kryteriów. Jedyne kryterium oceny ofert to cena – 100 % z uwagi na określenie jedynie cyklu życia rośliny.

Kryteria stosowane w Dziale Logistyki Zamówień (DLZ) w przetargu na usługę dot. kontenerów sanitarnych na określonych terenach zielonych:

Kryterium 1	Cena – 60%	
Kryterium 2	Czas reakcji serwisu – 20%	Czas reakcji serwisu, kolejno ocenianym ofertom zostaną przyznane punkty (od 0 pkt za czas reakcji do 24 godzin, do 20 pkt – 6 godz.).
Kryterium 3	Zastosowanie ekologicznych środków do czyszczenia i dezynfekcji kontenerów – 20%	Zastosowanie ekologicznych środków czystości i dezynfekujących, kolejno ocenianym ofertom zostanie przyznane 20 pkt za zastosowanie przez Wykonawcę ekologicznych środków do czyszczenia i dezynfekcji kontenerów. W przypadku nie wskazania przez Wykonawcę w ofercie żadnych ekologicznych środków czystości Wykonawcy nie zostaną przyznane punkty. W przypadku zastosowania ekologicznych środków czystości, Wykonawca zobowiązany jest dołączyć do oferty wykaz środków czyszczących i dezynfekujących, które będą używane w trakcie realizacji przedmiotu zamówienia, a następnie stosować je podczas realizacji zamówienia. Pod pojęciem ekologicznych środków czyszczących i dezynfekujących Zamawiający rozumie środki o wysokiej skuteczności, nietoksyczne i biodegradowalne. Używane środki czystości muszą być dopuszczone do stosowania na terenie RP zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa. Opakowania muszą posiadać etykiety producenta, znaki lub oznaczenia identyfikujące produkt (znak towarowy lub nazwa producenta)

W przypadku zamówień publicznych dotyczących powstawania nowych terenów zieleni za najistotniejsze miasta partnerskie wymieniały stworzenie możliwie najdokładniejszego opisu przedmiotu zamówienia (OPZ) i projektu umowy. W OPZ oraz we wzorze umowy z wykonawcą bardzo ważne jest zawarcie m.in. zabezpieczenia należytego wykonania usługi (maksymalnie 10%), rozpisania prac na etapy czy uwzględnienia konsultacji społecznych (ważne odpowiednie zaplanowanie konsultacji w czasie – nie powodujące opóźnień w realizacji inwestycji).

Dodatkowe kryteria jakie wprowadzają miasta, m.in. Łódź czy Warszawa, dotyczą terenów wpisanych na listę zabytków podlegających Miejskiemu lub Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków. Na takich terenach dodatkowym kryterium oceny oferty jest odpowiednie wykształcenie osoby nadzorującej prace ze strony wykonawcy, mającej również doświadczenie wykonywania prac na terenach stanowiących zabytek. Ważnym kryterium stosowanym m.in. przez ZZM w Krakowie jako kryterium dodatkowe lub ZZM w Łodzi – jako warunek konieczny, jest liczba zatrudnionych osób w firmie potencjalnego wykonawcy (liczba etatów w firmie). Jest to kryterium społeczne, powszechnie stosowane w zamówieniach publicznych po nowelizacji ustawy (jako kryterium łatwe do określenia i oceny). Wśród powtarzających się kryteriów oceny była również liczba wykonanych prac przy obiektach danego rodzaju - podobieństwo przedmiotu zamówienia z poprzednimi pracami wykonywanymi przez oferenta (doświadczenie dotyczące zarówno charakteru, jak i wielkości terenu podlegającego zamówieniu - różnica w pielęgnacji i utrzymaniu zieleni przyulicznej a parków). Wśród prób dodawania nowych kryteriów była również ocena terminu

realizacji. ZZM we Wrocławiu wycofał się z tego kryterium, ze względu na podawanie przez potencjalnych wykonawców nierealnych terminów, skutkujących bardzo dużymi opóźnieniami w stosunku do zapisów umowy.

W przypadku kryteriów środowiskowych miasta partnerskie uczestniczące w projekcie, przyznają, że do tej pory nie stosują ich w wystarczającym stopniu. Zamówienia dotyczące terenów zieleni, ich pielęgnacji i utrzymania, są wg zarządów zieleni trudne do określenia i opisanie właściwych, odpowiednich i sensownych kryteriów, które będą niepodważalne. Jedne ze zgłoszonych kryteriów wpisywanych do OPZ jest posiadanie przez firmę samochodów w normie EURO 6 (zapis stosowany przez ZZM w Krakowie).

Ogólna ocena dodatkowych kryteriów oceny oferty jest zróżnicowana. ZZM we Wrocławiu czy Krakowie uważają, że kryteria te są pomocne i pozwalają dokonać wyboru lepszej oferty. Inne miasta uważają, że kryteria działają różnie - niektóre z nich działają hamująco na firmy, które są nierzetelne. Z drugiej strony niektóre firmy boją się, że nie sprostają kryteriom, a w rezultacie dostaną zbyt małą liczbę punktów, przez co nie startują do przetargów. Dodatkowo pojawiły się również głosy, mówiące że zmuszenie zamawiającego do wprowadzenia kryterium ceny 60% oraz innego kryterium stanowiącego 40% nie jest dobrym rozwiązaniem, ponieważ przy większości postępowań ustalone kryteria dodatkowe nie są stosowne, źle sformułowane, a przez co podważalne i trudne do oceny, powodując, że najistotniejsze jest i tak kryterium ceny. Wydaje się jednak, że ocena ta spowodowana jest brakiem dobrych praktyk oraz doświadczenia w prowadzeniu dobrze rozpisanych OPZ oraz kryteriów.

Czy i w jakim stopniu nowelizacja ustawy PZP ułatwia ochronę przyrody? Czy łatwiej wprowadzać zapisy dotyczące ochrony zieleni?

Według miast partnerskich projektu prowadzone zmiany w PZP nie miały wpływu na opis przedmiotu zamówienia, w którym zawsze można było zawierać zapisy wpływające na ochronę zieleni, jak również stawiać warunki udziału w postępowaniu (np. posiadanie określonego doświadczenia, dysponowanie określonym potencjałem osób z kwalifikacjami i doświadczeniem oraz wykorzystanie do realizacji przedmiotu zamówienia określonego sprzętu czy też innych środków i narzędzi technicznych). Jedyny odczuwalny wpływ związany jest z obligatoryjnym dodaniem kryterium poza cenowego. Warunek ten, a przede wszystkim wymogi ujęte w SIWZ w postaci warunków udziału w postępowaniu (np. firma musi wykazać, że realizowała zadanie zgodne z przedmiotem zamówienia na określoną kwotę w określonej w SIWZ ilości) umożliwia wykluczanie oferentów, którzy mogłyby sobie nie poradzić z realizacją projektów.

Miasta zauważają, że dodatkowe kryteria w przetargach wpływają korzystnie na ochronę zieleni, tzn. firmy chcąc uzyskać dodatkowe punkty, zobligowane są do doszkalania pracowników w zakresie przedmiotu umowy. Przykładem mogą być kryteria stosowane przez ZZM Wrocław – specjalne uprawnienia pracowników wyspecjalizowanych (np. pilarz II stopnia – uprawnienie pozwalające na prowadzenie prac w drzewostanie bez użycia sprzętu ciężkiego, prowadzenie prac na linach na drzewie).

Przygotowanie zamówień publicznych – czy miasta stosują wzory, wprowadzają nowe rozwiązania?

Mimo nowelizacji ustawy PZP, forma przygotowywania przetargów w miastach raczej się nie zmieniła. Miasta sporadycznie korzystają z wypracowanych dobrych praktyk, nie stosują wypracowanych wzorcowych rozwiązań, które ułatwiłyby sporządzanie przetargów. Bardzo częstą praktyką miast jest wykorzystywanie poprzednich złożonych przetargów na analogiczne zadanie, które są dostosowywane do ewentualnych nowych warunków prawnych oraz lokalnej charakterystyki i wymogów terenu objętego zamówieniem. Mimo głosów mówiących o potrzebie usprawnienia przygotowania zamówień, każde z kolejnych składanych przetargów opracowywane jest bardzo indywidualnie. Ze względu na braki dokumentów strategicznych miast, standardów jakości zieleni czy rozporządzeń prezydentów miast, które obliowałyby do stosowania odpowiednich technik prac pielęgnacyjnych, zastosowania odpowiedniej jakości materiału ogrodniczego, zapewnienia odpowiedniej ochrony na placach budowy etc., każdorazowo tworzona dokumentacja przetargowa (w tym OPZ, SIWZ oraz umowa z wykonawcą), stanowią bardzo rozbudowane dokumenty. Powoduje to dużo nakładu pracy po każdej stronie – zarówno zamawiającego przygotowującego przetarg, jak i potencjalnego wykonawcy, dla którego samo wzięcie udziału w postępowaniu stanowi bardzo duży wysiłek.

Do zmian, które zostały wprowadzone po nowelizacji ustawy PZP, a dotyczą pisania postępowań związanych z zielenią jest m.in. wymóg stawiany przez ZSM Wrocławia przy opracowaniu dokumentacji projektowej, tj. obowiązek opracowania operatu dendrologicznego zgodnego z „Zarządzeniem Prezydenta Wrocławia w sprawie ochrony drzew i rozwoju terenów zieleni Wrocławia” nr 5081/16 z dn. 11 sierpnia 2016r. z naniesieniem inwentaryzacji i projektu zieleni do SIP. Czy obowiązek nanoszenia na projekt drzew w skali, uwzględniając rozpiętość korony, a nie jako symbol punktowy (ZSM Łódź).

Podczas rozmów z miastami nie spotkano się z wprowadzaniem specjalnej procedury lub regulaminu dotyczącego zielonych zamówień publicznych i zamówień, które stanowią mogą narzędzie do ochrony zieleni miejskiej. Jednak zdarzają się przypadki, gdzie od Wykonawców wymaga się dodatkowych, nowych rodzajów dokumentów, które mają gwarantować rzetelne wykonanie usług. Są to m.in. obowiązek posiadania polisy ubezpieczeniowej w określonej kwocie oraz wykaz zadań zrealizowanych zgodnie z przedmiotem zamówienia na określoną kwotę w określonej w SIWZ liczbie. Inne działania i zapisy, które mają usprawnić wykonanie usługi, to wprowadzanie drobnych kar przez ZSM w Krakowie. Kary te, o określonych odgórnie i podanych do wiadomości wysokościach w zależności od przewinienia, nakładane są na bieżąco. Ze względu na bezpośrednią odpowiedzialność za wykonany błąd, podwykonawcy wykonujący usługę wykazują się większą starannością oraz dbałością o wykonywaną pracę. Jest to praktyka godna polecenia, ponieważ jak mówią wszystkie jednostki zarządzające zielenią, najistotniejsze jest dla nich zapewnienie dobrze wykonanej usługi, a nie przychody z nałożonych kar.

Czy są negatywne skutki wprowadzonej nowelizacji ustawy PZP

Jako przykłady negatywnych skutków nowelizacji ustawy PZP, niektóre miasta wymieniają obowiązkowe klauzule społeczne np. dotyczące obowiązku zatrudnienia pracowników na umowę o pracę przez wykonawcę. Bezpośrednim rezultatem tej klauzuli, są większe koszty jakie wykonawca musi ponieść, co przekłada się bezpośrednio na wzrost cen składanych ofert, czasami znacznie przekraczających zaplanowany budżet. Powoduje to unieważnienie postępowania, konieczność otworzenia kolejnego, a co za tym idzie opóźnienia w realizacji inwestycji. Mniejsze miasta, jak Jaworzno, po wprowadzeniu klauzuli społecznej, zaobserwowało zmniejszenie się liczby składanych ofert, co może być wywołane nie tyle wprowadzaniem klauzulami w przetargach, a emigracją zarobkową potencjalnych wykonawców do większych miast lub za granicę. Jednak nawet większe miasta obawiają się jak zareagują Wykonawcy na zamówienia uwzględniające aspekty społeczne.

Korzystanie z opracowań unijnych oraz krajowych

Wielu materiałów opracowanych przez Komisję Europejską czy krajowych, jak np. „Krajowy Plan Działań w zakresie zrównoważonych zamówień publicznych na lata 2017-2020”, miasta nie znają i nie wykorzystują. Pokazuje to, że mimo potrzeby posiadania dokumentów ułatwiających procedowanie zamówień, dokumenty te albo nie trafiają do odpowiednich jednostek, przez zbyt ogólne potraktowanie tematu i zagadnień lub są one dla miast przedstawione w nieprzystępnej i nieprzejrzystej formie. Żadne z miast nie korzysta również ze zbioru dobrych praktyk opracowanych przez Komisję Europejską. Źródłem informacji dla osób zajmujących się zamówieniami w miastach, ale od strony formalno-prawnej, są często fora poświęcone tematyce zamówień oraz postępowań administracyjnych SKO. Brak jednak miejsc do wymiany doświadczeń związanych z merytoryczną stroną zamówień związanych z zielenią miejską.

Z czym najczęściej miasta mają problem przy zamówieniach publicznych?

Wśród problemów lub braków związanych z procedowaniem zamówień związanych z terenami zieleni miejskiej są:

- Przy przygotowywaniu przetargów problemem jest określenie pełnego zakresu kryteriów oceny ofert z zastosowaniem aspektów środowiskowych i społecznych.
- Brak dobrych praktyk w postaci konkretnych wzorcowych postępowań, przykładów kryteriów, liczby przyznanych im realnie punktów i realnie określonych wag % dla danego kryterium.
- Trudność w sprecyzowaniu kryteriów środowiskowych dla wykonawców dotyczących używanego sprzętu.
- Subiektywność oceny jakości roślin przy nasadzeniach – jak formułować zapisy w OPZ, żeby wykonawca wiedział, jak nasadzana roślinność powinna wyglądać, oprócz spełnienia warunków dotyczących parametrów ilościowych (wielkości, wysokości, obwodu, liczby gałęzi w krzewach

itd.). Problem wyeliminowania subiektywizmu i sytuacji, w których drzewa nie mają pełnego przekroju korony.

- Problem z dobrym opisem dotyczącym usług utrzymania zieleni – jak często wykonawca ma np. podlewać rośliny, do jakich parametrów się odnieść (ilość opadów, podanie konkretnej temperatury powietrza – jakiej?)
- Jak uniemożliwić wykonawcy odstępstwa od reguł, dotyczące pielęgnacji (cięcia, podlewanie)?
- Stały problem z niepodlewaniem i złą pielęgnacją drzew przez wykonawców w okresie gwarancji (wliczanie kary w składane przez wykonawców oferty – przez co dobra pielęgnacja jest dla nich nieopłacalna) – wywołuje to wiele problemów: po pierwsze znaczny nakład finansowy na utrzymanie źle pielęgnowanych drzew po upływie okresu gwarancji, po drugie drzewa będące w złym stanie powodują negatywny oddźwięk społeczny.
- Problemy z precyzyjnym określeniem standardu szkółkarskiego oraz brak możliwości wykluczenia szkółek zagranicznych (problemy z wyborem przez wykonawcę drzew, które nie są przystosowane do warunków klimatycznych w Polsce – przykład: sprowadzenie drzew z Holandii będących w fazie uspienia, w rezultacie czego po posadzeniu uschły).
- Rozbieżność między wiedzą wykonawcy a oczekiwaniami zleceniodawcy (mimo spełnienia kryteriów dotyczących doświadczenia wykonawcy).
- Naliczanie kar - jak zakwalifikować w ramach kary wynikającej z niespełnienia warunków umowy, która dotyczy zieleni (np. złej jakości, złego sposobu pielęgnacji). Kiedy i jaką karę naliczać? Czy obumieranie roślin można zaliczyć do wady trwałej, podlegającej karze?
- Zastrzeżenia wykonawców do warunków udziału oraz warunków umowy, obligujących do wpłaty 5% ceny zamówienia jako gwarancji dla zamawiającego (problem z wypłacalnością wykonawcy mającego wiele zleceń w tym samym okresie).
- Problem z konsultowaniem zamówień publicznych, w których występuje zieleni składanych przez inne jednostki miejskie – brak konsultowania merytorycznych projektów do inwestycji powoduje wiele nieprawidłowości i brak spełnienia norm związanych z jakością zieleni. W przypadku zamówień składanych w innych niż zarządy zieleni jednostkach bardzo często zieleni traktowana jest jako element przeszkadzający w danej inwestycji. Miasta zgłaszały brak uchwał lub prawa nakazującego proces konsultowania i przebiegu projektów terenów zieleni, w tym samym czasie co projektu inwestycji, tak aby stanowiły całość.
- Miasta widzą również potrzebę wprowadzenia rozwiązań w zakresie standardów dotyczących projektowania w obrębie drzew i istniejącej zieleni, np. poprzez stosowanie nadwieszanych chodników, ziemi strukturalnej, przepuszczalnych nawierzchni, krawężników nadwieszanych itp., które powinny być wytycznymi dla projektanta, a później dla wykonawcy inwestycji.

- W związku z licznymi uchybieniami i nieprawidłowościami występującymi w każdym z polskich miast, niezbędne jest wprowadzenie rozwiązań z zakresu standardów dotyczących prowadzenia prac budowlanych w obrębie zieleni i ochrony drzew.
- Potrzeba ujednoczenia przygotowania procedur w zakresie zieleni (na poziomie miasta).
- Wprowadzenie standardów dotyczących korzystania z dobrych praktyk, poprzez stworzenie i udostępnianie wzorów dotyczących wag procentowych dla stosowanych kryteriów oceny, w zakresie aspektów środowiskowych i ekologicznych; wzorów zapisów do SIWZ, umów oraz kryteriów oceny ofert – w zakresie realnego i nieuciążliwego dla wykonawców stosowania aspektów społecznych.
- Potrzeba wprowadzenia standardów dotyczących sposobu i jakości pielęgnacji zieleni – opracowanie bardziej szczegółowych niż w OPZtach opisów i grafik, dotyczących m.in. drzew, krzewów, sprzętu, zabezpieczenia czy ochrony fauny ochrony terenów zabytkowych.

Powtarzającym się głosem z miast, dotyczącym różnych kwestii związanych z zielenią miejską, również w kontekście zamówień publicznych, jest odczuwalny brak rozwiązań systemowych w miastach, gdzie zieleni nie była by elementem występującym przy okazji innych elementów przestrzeni miejskiej, a stanowiłaby jeden z podstawowych priorytetów dla miast.

Dobre praktyki stosowane w miastach

Wśród dobrych praktyk i działań usprawniających pisanie zamówień publicznych miasta wymieniały m.in.:

- Wprowadzenie pierwszej weryfikacji materiału zieleniarskiego – materiał wybrany przez wykonawcę nie może trafić na teren budowy bez weryfikacji i akceptacji zamawiającego. Weryfikacja odbywa się poza terenem inwestycji (w szkółce), dodatkową kontrolą materiału jest późniejszy odbiór robót, po wykonaniu nasadzeń (ZIM Łódź).
- W OPZ przy projektach wprowadzono obligatoryjne umieszczenie zdjęć każdej rośliny uwzględnionej w projekcie. Dodatkowo drzewa wpisane w projekt muszą być naniesione w skali, a nie jako ikona (punkt) – tak aby móc wyeliminować ewentualną kolizję powstającej inwestycji z istniejącą zielenią wysoką (biorąc pod uwagę rozpiętość korony oraz systemu korzeniowego) (ZIM Łódź).
- Nakładanie na wykonawcę obowiązku opracowania operatu dendrologicznego zgodnego z „Zarządzeniem Prezydenta Wrocławia w sprawie ochrony drzew i rozwoju terenów zieleni Wrocławia” nr 5081/16 z dn. 11 sierpnia 2016r. z naniesieniem inwentaryzacji i projektu zieleni do SIP (ZSM Wrocław).
- Obowiązek nałożony na wykonawcę inwestycji po przeprowadzeniu inwestycji zaktualizować projekt w SIP o wykonane prace w zieleni (ZSM Wrocław).
- Wprowadzenie zmian dotyczących OPZ w Dziale Zarządzania Zielenią ZSM Wrocław – zostały rozbudowane zapisy dotyczące nasadzenia młodych drzew oraz ich pielęgnacji gwarancyjnej. Ze

względu na występujące wcześniej problemy związane z uszkodzeniami i niszczeniem młodych nasadzeń, zmieniono sposób palikowania drzew wprowadzając dodatkowe zabezpieczenie przed uszkodzeniami mechanicznymi. Problematyczną kwestią była również niedostateczna pielęgnacja młodych drzew, dlatego zapisy w OPZ w tym temacie zostały rozbudowane. Uzupełniono również zapisy o konieczności stosowania Ustawy o środkach ochrony roślin (ZZM Wrocław).

Podsumowanie

Informacje uzyskane podczas rozmów z przedstawicielami miast pokazują, że po nowelizacji ustawy PZP, powoli wdrażane są rozwiązania, które przysłużą się do uzyskania lepszej jakości pielęgnacji, utrzymania czy nowych terenów zieleni. Niewielkie jednak doświadczenie oraz mała liczba dobrych praktyk, pokazuje że zamówienia publiczne nadal stanowią duże wyzwanie dla miast. Odczuwalne braki, które wskazywane są przez jednostki zarządzające zielenią miejską pokazują jak ważna jest wymiana doświadczeń i współpraca międzysektorowa w tym temacie.

Niniejszy materiał został opublikowany dzięki dofinansowaniu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Za jego treść odpowiada wyłącznie Fundacja Sendzimira.

Raport powstał w ramach projektu „Międzysektorowa współpraca na rzecz zieleni w polskich miastach” realizowanego z środków Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko i współfinansowanego przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.